

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Хакасия Муниципальное
образование Ширинский район
МБОУ Бело-Балахчинская ОШ №20

УТВЕРЖДЕНО

директор

Петренко С. В. _____

Приказ №76 от «30» 08 2024 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по учебному предмету
Родной «хакасский» язык
3-4 классы
(начальное общее образование)

Полғанна үгренчiнiң предметтi үгренген хоостыра, үгренiс салтарларын тузаланполчатханы хоостыра паза предметче чидiглерi (Личностные, метапредметные и предметные результаты освоения учебного предмета).

«Хакас тiлi» предметтi öн школада үгренген соонда, полған на үгренхi **сағыс-кöгiс алғыдарсалтарлар (СКА) (личностные результаты)** пiлерге кирек:

СКА-1. Хакас тiлiнiң, хакастарның чуртазындағы тузазын паза аның Хакас Республиканың халых чон чуртазында орнын;

СКА-2. Хакас тiлiнiң, пос чоңының паза тиксi түрк чоннарының культуразының чардығы полчатханыны;

СКА-3. Тöреентiл чонның сағыс-кöгiзiнeң, чуртас хонығынаң, аның пос оңдайлыг культуразынаң пик палғалыстыг полчатаханын;

СКА-4. Хакас тiлiнiң пос оңдайлыг, пай тiл полчатханын паза аны хайраллирға кирек полчатханын;

СКА-5. Тiлчонныпiрчонполчатханын киречелеп четкен культураның чардығы полчатханын;

СКА-6. Тöреен тiл кiзiнiң чон аразында кибiрли тудынарының паза чоох апар полчатханыныңтöстее полчатханын.

Öн школаның программасы хоостыра «Хакас тiлi» предметтi үгренгеннер **предметче алғымсалтарлар (ПА) (метапредметные результаты)** пiлерге кирек:

ПА-1. Чоохапарарыныңпрайкöрiмнерiнпiлерге(хығырарғапазаортаўннендiрерге); ПА-2. Пазылғанпiчiктiпазаолаңай чоохтыоңнирға;

ПА-3. Искеналайхығырғаннименiңöнсағызыналай кирек чардығынтаапполарға; ПА-4. Искеннименiтолдыра, хысхахатиалайталлапчитiрполарға;

ПА-5. Аймах-пасха жанрлардаң алылған паза стильлернең пазылған тексттернiң öн сағызынпаза стильiн таап пiлерге;

ПА-6. Аймах-пасхасöстiктернең, книгаларнаң, Интернетматериалларынаңпазаан. пасх. Тузаланып, кирек материаллар таап, орта тузалан пiлерге;

ПА-7. Чоохтағынимелернiтiл, стильсаринаңтиннестiрпiлерге;

ПА-8. Тексттiңпүдiзiнпiлергепазаöнсағызынтабарға, анычардыхтарғачарарға, чарыдарға; ПА-9.

Чоохтазарға паза بازارға;

ПА-10. Посалынхаалайкласнаңхадаидертоғыстыңпöгiнiн, аныңизерiзiноңнирға, тоғысхоостыра чидiглернi паспин паза пазып паалап поларға;

ПА-11. Искеналайхығырғантексттiплан, конспектхоостырачоохтапалайаннотация пазыпчитiр поларға;

ПА-12. Пирiлгенжанрчоохситуациязы хоостыра, паспиналайпазып, аймах-пасха стильлернеңтузаланып, тексттер пүдiрерге;

ПА-13. Постыңсағызынпазыпалайпаспиниптiгчитiрполарға;

ПА-14. Пiрпазаiкiзiнiңчооғыныңаймах-пасхакöрiмнерiнеңтузаланполарға;

ПА-15. Чоохта хакас тiлiнiң орта чоохтанар оңдайларынаң, аның сöстiг пайынаң, грамматика паза стиль синнерiнeң, пiчiк пасчатса, орта пазарынха паза таныңлар турғызарынха синнернең орта тузаланарға;

ПА-16. Чоохтазыңдатiлнiңпрайоңдайларынкибiрлитузаланарға;

ПА-17. Постыңчооғынсизiнерге, паалапполарға, чоохтаидiлгеналхаастарнытузында тўзедерге; пос пасхан тексттi чахсыландыарға паза тўзедерге;

ПА-18. Улуғскiрiглернеңарғыстарыныңалнындачоохтутполарға; постыңсағызын читiрiп, аны киречiлеп, талазыңларда паза ўзўрiглерде аралазарға;

ПА-19. Алғанпiлiстi, кöнiгiстернеңчуртастатузаланполарға; хакастiлiпредметчеалған пiлiстернең, пасха предметтер үгренчетсе, тузалан поларға;

ПА-20. Аймах-пасхачоннаразындапосчонныңкибiрлитудынызынаң тузаланполарға.

«Хакас тілі» предметті үгренген хоостыра үгренхілернің **предмет салтарлары (II)** (**предметные результаты**) полчалар:

П-1. Тілнің тузазынаңар, хакас тілінің пос чонының тіл алысчаң тирии паза ХР хазнатіллерінің пірсі полчатханынаңар, чонның тілінің паза культуразының палғалыстығ полчатханынаңар, тілнің чонның чуртазындағы тузазынаңар оңнаныстары;

П-2. Төреен тілнің гуманитарнай наукалардағы орнын паза аның үгредігдегі тузазын оңарчатханы;

П-3. Тілдегі піліс ал полчатханы, тілнің чардыхтарының, аның оңнағларының удур-төдір палғалыстығ полчатханын пілчеткені;

П-4. Тілнің өөн оңдайларынаң таныс полчатханы: тілдеңер наука пазааның чардыхтары,тіл паза чоох алызары, пазылған паза пазылбаан чоох; пір кізінің чооғы, ікікізінің чооғы паза оларның көрімнері; чоох ситуациязы; олаңай чоох, наука, публицистика, тоғыс стильлері, хоос литератураның тілі; чоохтыңкөрімнері;текст, тексттің көрімнері;тілнің өөн единицалары,оларның пілдіріглері паза чоохта тузаланчатхан оңдайлары;

П-5.Хакастілініңсөстігпайынаңарпазафразеологиязынаңар,литературатілініңсиннерінең чоох алысчаң синнердеңер піліс алып, оларнаң чоохта тузалан полчатханы;

П-6. Тілнің өөн оңнағларын, грамматика категорияларын таниры паза оларны үзүрері, аймахчоох ситуацияларында оларнаң килістіре тузалан пілчеткені;

П-7. Сөстерні аймах-пасха саринаң (тапсағлар, пүдізі паза пүдірізі, морфология), сөс пірігістерін паза чоохтағларны синтаксис саринаң, текстті прай санинаң (пүдізі, өөн пілдіріглері, стиль,тіл саринаң, тілнің хоос оңдайларын тузаланчатханы хоостыра) үзүр пілчеткені;

П-8. Төөй паза чағын тузалығ сөстернеңграмматика формаларынаң чоохтағы тузазын оңниры паза оларны постың чооғында ипти тузалан полчатханы;

П-9. Пос тілінің пай, сіліг полчатханын оңниры, хоос литературадаң алылған тексттіүзүрчетсе, чоохтың иптіг паза кибірліг полчатханын сизініп пілчеткені.

Программаның үгредіг пүдізі

(Содержание программы):

2класс

Программаның үгредіг пүдізі	Частар саны
Минің школам. Чоохтазарыпазаизеннері. Танызааң. Постаңарпазасөбіредеңер чоохтиры. -ның/-нің,-тың/-тің хозымнар	1
Минің школам. Іце-пабадаңарчоохтазары. Чоохалғыдары. Кізітоғыстары. -чы/-чі, -чы/-чі хозымнарнаңтузаланары. Кемхайдапазахайди тоғынча	1
Ойначахтарпазаойыннар. Я, чох, чоғылсөстернеңтузаланары. Чоохалғыдары. Ойначахтарсадығтуразы. -нар/-нер,-тар/-тер,-лар/-лер хозымнарнаңорта тузаланары	1
Чоох алғыдары	1
Ойначахтарнаңиптитузаланары. Алнында, кистінде, хыринда, ұстүнде, алтында, істіндесөстернеңортатузаланары	1
Чоохалғыдары. -хан/-кен,-ған/-ген хозымнарнаңтузаланары	1
Сынахтығлығтоғыс	1
Школачуртазынаңар-м, -зың,-зің хозымнарнаңтузаланары. Школачуртазы. Нинче?(Сколько?), Нинченчі??(Который?) сурығларғанандырағарға угренчебіс	1
Миніңнанчымөөрем. Үгредігекирекнимнлер. -ар,-ер,-р хозымнарнаң тузаланары	1
Класстанимесайғазығлар. Хазыхкүні. Деньздоровья	1
«Усхоллар»кружок. Кружок«Умелыеруки»	1
Нанчыларымпазаөörerлерім. -ча/-че,-бин,-пин,-мин хозымнарнаңтузаланары	1
Нанчыларымпазаөörerлерімчуртапчатханчирлер. Хайда? Хачан? сурығларнаң ортатузаланары	1
Кішіғанчыларыбыс. Нинчечі? сурығанандырчатханчислительнайлар.	1
Өörerлерібістіпазананчыларыбыстыңчуртапчатханчирлері. Чоохалғыдары	1
Сынахтығлығтоғыс	1
Числительнайларнаңчоохтатузаланары	1
Чоох алғыдары	1
Ибдегімал-хустарныңчуртазы. Табыстарғақөокчеткенсөстердеғиузуң гласнайлар. Аң-хустарның, малларның чуртазы – чах/-чех, -ычax/-ічек, -ах/-ек,-ас/-ес хозымнарнаң тузаланары	1
Ниме-нооныңтаныхтапчатхансөстер. Хайдағ? Кемге? Ниме? Сурығларнаң тузыланары. Чоохалғыдары	1
Ағынхустардаңар. Чоохалғыдары. Перелетныептицы.	1
Кізілеркөрімі. Гласнайтапсағлараразынакіргенсогласнайныңалысханы. Аңнар көрімі	1
Маллар көрімнері	1
Чоох алғыдары	1
Тура, турапөліктері. Постуразынаңар	1
Ідіс-хамыс	1
Сынахтығлығтоғыс	1
Чуртапчатханпөлік. Чуртапчатханорын	1
Чуртапчатханорын	1
Часхытанығлары. Чайғытанығлары. Чоохтағлардаңароңағ	1
Күскү, хысхытанығлары. Хадылсөстердеңероңағпирері	1
Чоохалғыдары. Алфавиттіхатиры. Чоохалғыдары-м, -зың,-зің хозымнарнаң тузаланары	1
Сынахтығлығтоғыс	1
Чоохалғыдары. Саннарыхатиры. Оңнерніхатапчабыс	1
Прай	34

Программаның үгредігпүдізі
(Содержание программы):
3класс

Программаның үгредігпүдізі	Частарсаны
Миніңсөбірем. Числительнайлар	1
Туған-чағыннар. Уғаа, ин, тын сөстер	1
Туған-чағыннар. Полчатхантус хозымнары. Хатиры	1
Сынахтығлығтоғыс	1
Миніңтөреенчирім–Хакасия. Адалыс. Кем? Ниме?	1
Миніңаймағым. Пілдірістер. Хайдағ?	1
Миніңалым. Адалыс. Кемнер? Нимелер?	1
Миніңтөреенчирім. Тиксіхатиры	1
Миніңзінчікласстаүгренчем. Числительнайлар	1
Миніңшколам. Адалыс. Наңпалғалысчатханчислительнайлар. Хакастілі–минің хынчаңуругым. Адалыстыңкөпсанхозымнары	1
Школаа чөрчеңкип-азах. Адалыстың кемде? нимеде? кемні? кемнең? нименен сурығлары	1
Ұлқұнғетимненчебіс. Ұстенде, алтында, кистіндесөстер. Иткенінхатиры	1
Миніңнанчыларым. Адалыс. Адалыс. Кемзер? Нимезер?	1
Миніңнанчыларым. Адалыс. Кішіглесформа. Адалыс. Кемгее? Нимее?	1
Миніңнанчыларым Кемгее? Нимее? Чағынтузалығсөстер (синонимнер)	1
Сынахтығлығтоғыс	1
Ұлқұннер. Хайдағ? Сурыға нандырчатхансөстер	1
Ұлқұннер. Кемгее? Нимее? Хозымнархозары	1
Ұлқұннер. Кемзер? Нимезер? Хозымнархозары. Иткенінхатиры	1
Чылтустары. Хачан? Нимеитче?	1
Часхытус. Нимеидер? сурығнаңтузаланары-ар/-ерхозымнархозары	1
Чайғытус. Нимеиткен? сурығнаңтузаланары-ған/-ген,-хан/-кенхозымнархозары	1
Күскүтус. Иділістіңтустары. Времена глаголов	1
Сынахтығлығтоғыс	1
Хысхытус. Минің, синің, аның	1
Ибдегімаллар. Адалыс	1
Ибдегімаллар. Адалыстыңкішіглесформазы	1
Сасаңнар. Антонимнер	1
Сасхустар. Адалыс. Кемнеңхада? Нименен?	1
Пістіңнанчыларыбыс. Адалыс	1
Ибдегімал-хустарпазасасаң-хустар. Хатиры	1
Сынахтығлығтоғыс	1
Чылибіреүгренегенінхатиры. Чоохалғыдары	1
Ирткенінхатиры	1
Прай	34

Программаның үгредіг пүдізі
(Содержание программы):
4класс

Программаның үгредіг пүдізі	Частарсаны
Миніңсөбірем. Миніңсөбіремпазаминіңсөгім. Иділістің тустары	1
Минтөртінші класста үгренчөм. Иділістің пастыра хубулызы. Школарежимі. -ба/-бе,-ма/-ме,-па/-пех озымның иділістер. Санчислительнайлары	1
Кружоктарпазасекциялар. Числительнайлар. Книга–иңарты харғыс. Иткенін хатиры	1
Сынахтығлығтоғыс	1
Миніңнанчыларым. 3-ші класста ирткенін хатиры. Миніңнанчыларым. Санчислительнайлар	1
Нанчымның чуртапчат ханычирі. Ба/бе,па/пе,ма/мех озымның сурығлығ кизегестер. Нанчыларымның айғазығлары. Иділістің -бин/-пин/-мин хозымнары. Тиксі хатиры	1
Ойына нармаз ама рығлар. Иділіс. Полчатхантус. Ирткентус. Иділіс	1
Сынахтығлығтоғыс	1
Работана дошибками. Ылқуннер. Иділіс -ар/-ер хозымның иділістер. Иділістің тустары	1
Ылқуннер. Сырайместо имениелері. Хатиры	1
Чылтустары. Хайдағ? Хайдағы? Чалахайчасхы. Пилдірістің пүдізі. Чайғы. Пилдірістің пүдізі	1
Күскү. Пилдірістің пүдізі. Хысхы. Пилдірістің пүдізі. Чылтустары. Хатиры	1
Сынахтығлығтоғыс	1
Маллар. Аң-хустар. Ирткенін хатиры. Ибдегі мал-хустар. Узунгласнайлар	1
Сасаң-хустар	1
Промежуточная аттестация	1
Төреенчиримнің пулуңнары. Төреенчиримнің сілии. Викторина тимнирі. Викторина. Олғаннарның хынған ойыннары. Марығ. Мин класстаң анымчохтасчам. Төрт класстаң анымчохтасчам	1
Прай	17